

Antolin Glz. Fuente

DA LI ZNAMO SLAVITI BOŽJU RIJEČ?*

1. Temeljna vrijednost riječi

Jedna od bitnih oznaka i temeljnih zakona kršćanskog bogoštovlja jest da se u njemu uvijek vrši proglašenje Božje riječi. Toj se riječi obilato dodavaju tekstovi koje je Crkva sastavila: molitveni tekstovi. Liturgija je prema tome dijalog: na Božju riječ i Božje djelovanje odgovara djelovanje i riječ Crkve. Da bi se ostvarilo »slavljenje« Božje riječi, traži se dakle i odgovor na tu riječ u dijalogu koji daje značenje djelovanju i milosti Boga koji nam iz svoje čiste inicijative daje svoje spasenje u sakramentima. Poziv i susret, saziv i učestvovanje se aktualizira u svim sakramentima Crkve, posebno u Euharistiji, centralnom činu bogoštovlja, u kojem učestvujemo za stolom Riječi i za stolom gozbe Tijela i Krvi Gospodinove, kao što u drugim sakramentima učestvujemo u darivanju njegova Duha (SC 5, 51; DV 21).

U ovom načinu, upriličenu čovjekovoj naravi, što ga je Bog izabrao u svom nacrtu stvaranja i otkupljenja, prvenstvo je riječi nešto sasvim logično, jer riječ stoji u samom korijenu čovjekove naravi. Zahvaljujući riječi, izvanjska se objektivna stvarnost interiorizira i postaje vlastitom svakom čovjeku. Također ne bismo mogli ni misliti a da ne izrazimo samima sebi stvarnost unutarne riječi, niti bismo mogli misao pravilno saopćiti drugima bez izvanjske riječi.

Ako malko svratimo pažnju, taj ćemo pojam naći u Starom i u Novom zavjetu, a u nekoj mjeri i u suvremenoj filozofiji: počevši od knjige Postanka — prema kojoj Bog izgovara svoju riječ i stvari postaju — pa do predubokog opisa spasenja što ga pruža sv. Ivan u proslovu svoga Evanđelja, govoreći nam o Logosu, Riječi. Riječ mora biti očitovanje, dijalog, ne sakrivanje ili prijevara. Riječ, posebno Božju riječ, moramo »vidjeti«, ne jednostavno »čuti«, »pročitati« izvana.

Povijest religija potvrđuje da su sve religije davale riječi silnu važnost: iz toga se dobiva dojam da je riječ nešto više, nešto što dolazi s visine, a nadasve da su temeljni sadržaji onoga što čovjek vjeruje, ili njegova

* **Sappiamo celebrare la Parola di Dio?**, u: VITA CONSACRATA — Mensile per Istituti religiosi e secolari (Editrice Ancora Milano), XII/1976., 2,

osjećanja života, k njemu prispjeli izvana, iz visine. Kako se u stvari to zbilo, uči sv. Ivan (Iv 1, 9). Za njega kršćanstvo, koje je život, odgovor, akcija, zahtijeva živo shvaćanje Riječi koja ga integralno oživljava.

2. Riječ Božja u povijesti spasenja

U svojoj religijskoj uporabi riječ je bila tumač i okosnica obreda. Možda je njezina prva prisutnost u obredu bila molitva kojom se traži pomoć višega bića. Kasnije je riječ mogla biti upotrebljena magički, tj. njom se pokušavalo prisiliti više biće da posreduje; ili, više pasivno, njom se poslužilo za kontemplaciju višega bića koje se u njoj očitovalo. Protiv svih tih zastranjenja suprostavilo se, međutim, sasvim izričito djelovanje proroka u Starom zavjetu. Prorok je prvotno onaj koji drugima govori u ime višeg bića, a drugotno, on može naviještati buduće događaje samo stoga jer ih spoznaje više biće i jer ih ono saopćava svome glasniku među ljudima.

Važno je prisjetiti se da se već u etimološkom korjenu termina »riječ« u Sv. pismu na hebrejskom nalazi tumačenje dubljeg smisla riječi kao očitovanje Božjega nacrtā: izražava se odnos prema pojmu »biti iza« nekoga, i skupa »reći«, »govoriti«, a također »jasno očitovati« nešto (dabar — 'amar). Stoga je u svetoj objavi važno to da je Bog, koji se očituje na ljudski način, Krist je njegova Riječ, Logos, koji se utjelovio. Krist je Riječ, Riječ koja je postala tijelom. Krist je Riječ, ali je on i Bog koji je govorio.

Ako je čovjeku konaturalno da riječ izražava njegov život, to je s još većim razlogom bilo u Božjoj objaviteljskoj i spasiteljskoj djelatnosti koja je k nama došla sabrana u Bibliji kao izvještaj o divnoj povijesti spasenja. Ukratko sažimljući mnoge pojmove dovoljno pristupačne neka zasad bude dosta reći ovo: riječ je u Sv. pismu predstavljena kao djelotvorna, stvaralačka, ona proizvodi ono što Bog govori, predstavljena je kao objava, očitovanje onoga što Bog hoće i onoga što Bog namjerava učiniti; čitovala se kao zahvat jedne osobe koja je izgovara i koja je prenosi kao »mudrost«.

Svi se ti vidovi Božje riječi u Starom zavjetu nalaze potpuno aktualizirani u Kristu: njegova je osoba vječna Božja Riječ, Logos; njegova riječ očituje misterij Božjeg oćinstva te čini čudesa, a da nije potreban fizički kontakt. Utjelovljena Riječ, Krist, nastavlja svoje djelovanje u Crkvi po Duhu Svetomu koji prosvjetljuje i utiskuje u nas sve ono što je Krist bio, što je on naućavao i djelovao, ćuvajuć to sasvim vjerno (DV 11).

Međutim, i u novoj ekonomiji Novoga zavjeta i Crkve vjera će dolaziti prihvaćanjem riječi. Riječ će se Božja i dalje predstavljati zaodjenuta ljudskim izražajem. Riječ hrani i oživljava vjeru; ojaćana djelovanjem Duha Svetoga ona mjeluje u sakramentima i u posvećivanju. Mi na djelovanje Božje odgovaramo istom njegovom rijećju ili s drugim sličnim rijećima što ih je složila Crkva kao jeku iste Božje riječi. Odatle centralna

važnost riječi Božje u povijesti spasenja kao i u njezinu aktualiziranju za nas: bogoštovlje, liturgija (LG 13; SC 5—11; DV III).

Kao što je Krist na samoga sebe primijenio Božju riječ tako i mi moramo slušati i primjenjivati vječnu Božju riječ na našu situaciju: da znamo ono što moramo vjerovati, nadati se i činiti, kad smo jednom shvatili Pismo iste Božje riječi. To je zadatak egzegeze i teologije.

3. U liturgiji moramo »slaviti« Božju riječ

Bila je to sasvim »ljudska« reakcija pred licem božanstva ili bogova upotrijebiti probrani, stilizirani, naglašeno hijeratski način izražavanja, upravo stoga što su Boga gledali kao predalekog. Općenito govoreći to nije slučaj u Sv. pismu. Niti je to motiv situacije hladne pasivnosti, što se danas tako lako i trajno konstatira u našim slavljinama gdje obiluje Božja riječ. Ne polazi za rukom čovjeka uvesti u dijalog; slušalac se ne osjeća zahvaćenim od Riječi; riječi teku nad zajednicom, gube se u praznini ne ostavivši traga.

Traže se novi putovi: čitanja čitaju neuobičajeni čitači, iznose se činjenice iz života prije čitanja, izabiru se čitanja u funkciji ideja i unaprijed uglavljenih problema, drže se »dijalogizirane« homilije s pokušajem da se objasni i oživi Božja riječ doprinosom mnogih... Netom mine prvi utisak, sve to više ne pobuđuje pažnju, ne vodi k dijalogu: nije se postiglo »slavljenje« Božje riječi. Uzrok je neuspjeha to što prilaze k jednoj realnosti koju ne poznaju ili što ona nije pravilno postavljena.

Konkretno, npr. čitanje riječi Božje u liturgiji, u nekom slavlju, sasvim je različno od običnog čitanja ili od osobnog shvaćanja sadržaja onoga što se čita. Možda su neki, idući na slavlje raspoloženi da čuju »novosti«, nešto neočekivano. Zbog toga misle da za čitanje neke knjige i za dobivanje informacije o njezinu sadržaju nije najbolji način čitanje na javnom mjestu, iako ga prihvaćaju iz praktičnih potreba. Kad se naime ne bi čitalo javno, ne bi ni privatno... No, to znači krivotvoriti osnovnu realnost onoga što sobom nosi pojam »slaviti« riječ Božju u bogoštovlju.

Svrćajući pažnju na ovaj kontekst, doista vidimo tisuću poteškoća: nemoguće je zaustaviti se na razmišljanju onoga što se sluša, prisutnost žamora i smetnji, često puta manjkavo čitanje, čuđenje što riječ ne odgovara našim aktualnim problemima, primjene što ih iznosi propovjednik nama mnogo puta ne odgovaraju ili ih mi ne asimiliramo, jer nisu odjek Božje riječi. Ponekad se završi s pitanjem: ne bi li bilo prikladnije posegnuti za nekom drugom porukom, različitom od već poznate poruke Božje riječi. Čak se često dešava kao da zajednica nađe samu sebe kad počne sakramentalno slavlje, kad je prošla kroz mučni tunel Božje riječi. Sve ove reakcije nastaju zbog činjenice što ljudi ne dolaze s dispozicijom da je naviještaju ili da je slušaju.

Ipak je sasvim očito da čitanje Božje riječi nije jednostavno čitanje već slavljenje, prava »liturgija« (ne paraliturgija!).

U liturgiji Božja se riječ ne izgovara niti čita nego se *proglašuje*, *kazuje* i *čini*. Ona uvijek, kad se slavi u zajednici, ima cjelovitu učinkovitost u samoj sebi i po prisutnosti samoga Krista u njoj (SC 7). Čitati Božju riječ ne znači u ovom času pokazati kako neki čitač umije *čitati*, već mnogo više. U prvom redu treba imati na pameti i proživljavati da je riječ Božja, koju mi nalazimo napisanu, bila u početku živa riječ, proglašena, usmeno predavana, slavljenja od zajednice... Stoga se u njoj izgovaraju riječi već otprije poznate, slušane i prihvaćene. To su riječi koje crpe svoju snagu upravo odatle što se namjerno ponavljaju u zajednici; riječi koje zajednica već ljubi i poznaje; riječi koje su bile izazovne i koje čine da ta zajednica neprekidno raste; riječi koje u duši proizvode ono što znače; riječi koje, kad se slave na prikladan način, svaki put kazuju nove i dublje stvari; riječi koje stvarno prije slavljenja zahtijevaju odgovarajuću pouku i katehezu, da bi već u tom času mogle biti proživljene i slavljene.

4. Prethodna pouka o Božjoj riječi da bi se ona mogla slaviti

Moramo znati i proživljavati da je Bog onaj koji govori. Također govori i autor ili autori teksta, a govori — ili mora govoriti — i čitač koji je već usvojio te riječi. U tim riječima se izražava eklezijalna zajednica koja ih je već u prošlosti upotrebljavala, i sadašnja koja ih sluša da bi ih usvojila. Crkva u toj riječi govori samoj sebi i istovremeno se u njoj izgrađuje, saziđuje.

Pod jednim drugim vidom moramo znati da se ova riječ, posebno u ovom času, ne obraća pojedincu kao takvom nego pojedincu kao dijelu jednog naroda, jedne zajednice spasenja. Upravo je to razlog njezine javnosti koja ne potječe iz praktičnih potreba već iz unutarnjeg zahtjeva same riječi. Crkva je ona koja se mora upriličiti toj riječi, a ne obratno, tj. da se riječ upriliči našem pojmu zajednice, i to *ove* zajednice. Ova riječ govori također samom Bogu, jer mi njom odgovaramo njemu; mi s njim razgovaramo u njegovoj riječi i u našem odgovoru vjere.

Gledom na sadržaj ova riječ zaista *govori istu stvar*: uprisutnjuje spasenje, i to se spasenje ostvaruje ovdje i sada; ne govori o nekom prošlom obredu i o prošlim likovima već o nama koji učestvujemo u ovom slavlju. To je osvjetljenje slavlja koje mi sada obavljamo: od nas se zahtijeva, i to sada, da prihvatimo ili dademo odgovor vjere. Ne govori ništa što ne bismo znali ranije; štoviše, tim ćemo je manje slaviti što je budemo manje poznavali, i to će bolje biti slavljenje koliko je više poznajemo. Svaki obred, premda je uvijek isti, predstavlja se kao uvijek nov upravo zbog ove riječi koju mi u svakom slavlju posadašnjujemo.

Način na koji nam se ova riječ iznosi nalik je načinu čiste ljudske riječi u našem svakidašnjem govoru; ali ipak kao uvijek nova i živa riječ. Ona u sebi nosi rješenje naših problema; ona nam dapače mora razjasniti

probleme, ali mi nju ne smijemo upriličavati našim malim situacijama. Ako upriličujemo ili izabiremo Božju riječ prema našim problemima, tim mi Božju riječ instrumentaliziramo čineći je »ljudskom« riječju, mi Božjim nacrtima pravimo nasilje prema našim nacrtima.

Uistinu, Božji naumi nisu naši naumi... Mnogo puta Božja riječ ne daje odgovora nego podiže probleme. Mi moramo proživljavati Boga i njegovu riječ kao neprekidni problem a ne kao sedativ našim nemirima.

Zbog toga je Crkva danas obogatila Božju riječ na taj način što ju je organskim rasporedom donijela u raznim lekcionarima. Zato se više ne može govoriti o izboru tekstova jer se svi, posebno Evanđelja, redaju cjelovito u odnosnim ciklusima. Ovo obilje sobom nosi nepristranost izbora; dok je Crkva u prošlosti, svjesno ili nesvjesno, donekle bila pristrana, jer je isključivala neke tekstove.

5. Kako onda slaviti Božju riječ?

Prije svega moramo znati da se ne slave *ideje* već *činjenice*. Sama Božja riječ je doista jedna činjenica, jedan stvarni događaj. To je prije svega činjenica da nam Bog govori u ovom času i da on postaje prisutan u saopćavanju svoje riječi usred zajednice koja se sabrala u njegovo ime. Bog se onda ponovo objavljuje u povijesti preko svoje riječi koja je s njim živo sjedinjena: to je »događaj«.

Stoga se ova Božja prisutnost, ovaj događaj, slavi svečano, ne u klimi dosade. Na svečanost se ide upravo stoga što se zna ono što se u njoj slavi. Svetkovina se slavi zato da se pripremi ili doživi neki događaj. Što više poznajemo neku svetkovinu, to je bolje slavimo, i to dobrovoljno, ona nas povlači da u njoj učestvujemo.

S druge strane, vidimo da u liturgiji riječ tvori dio jednog čitavog obreda. Ona je sama već jedan obred; ona je obred s vlastitim ritmom, ali u sukladnosti s ostalim obrednim slavljem. Obred u sebi uključuje ritam, a ako se taj ritam prekine, odmah se rađa negodovanje. Odatle odbijanje beskonačnih čitanja, dugih homilija, raspravljanja bez kraja i konca, intelektualističkih, dogmatskih ili moralnih razlaganja oko riječi koju slušamo. Sva ova negodovanja razbija osjećaj blagdana, kompromitira radost kod slušanja i ponovnog doživljavanja slušane riječi. Božja je riječ povrh i prije nas, ali nam se ona sada ponovno pruža, iako je već poznajemo.

Riječ koju mi slušamo doživljavali su prošli naraštaji, i stoga se mi u njoj sjedinjujemo s prošlošću i gradimo budućnost. Božju riječ treba doživljavati kod svakog slavlja kao sadašnju riječ. Tako ona postaje novom za situaciju svake osobe u konkretnom času dok je sluša. Iz toga slijedi da je Božja riječ jedna od malobrojnih stvarnosti koje, po ljudsku govoreći, nikada ne izaziva umor, u njoj se uvijek otkrivaju nove istine i poticaji.

Kod slavlja Božje riječi potrebno je pustiti da ona »govori«, stoga je treba primiti i usvojiti. Ona neće nikada reći istu stvar, jer se nikada ne prima u istoj situaciji. Zato je možda bilo pogrešno ukidati pjevanje ili svečano proglašenje Božje riječi. Ako više i nema pjevanja, riječ treba uvijek barem svečano objavljivati, dostojanstveno izgovarati, naviještati sa svečanošću. Riječi koja se izgovara treba dati život, jer je već otprije poznajemo. Budući da riječ zahtijeva odgovor, treba da ona kod slavljenja bude zamjetljiva i razumljiva. To opet zahtijeva razne stvari:

— Zrelost vjere koja se hranila Božjom riječju, koja se temelji na živoj nadi, koja se stavlja na raspolaganje da će djelovati u smislu svjedočenja kršćanskog života. Slaviti Božju riječ znači posjedovati i biti zaposjednut od te riječi.

— Treba dolaziti u zajednicu da se u njoj oživi riječ, inače se obavlja obično čitanje, a ne *slavljenje* riječi Božje.

— Stoga će ona morati privući pažnju slušateljstva, ne toliko psihološku pažnju koliko pažnju vjere. Zaista, riječ se slavi samo onda kad se zna da ta riječ daje život i da se u njoj hrani angažiranost da vjernik sebe razda drugima.

— *Monotonija* riječi Božje nije neki nedostatak nego kao neka tražena, potrebna i predviđena stvar. Činjenica što ona uvijek govori isto, nije negativan vid. Slavljenje nije nikada neki spektakl, zabavni program s nepredviđenim i potresnim stvarima. Najprisniji i najdraži blagdani su najjednostavniji, najpoznatiji i najpredvidljiviji; ponavljanje povećava vedru radost. Riječ je uvijek ista, ali je različit način i trenutak u kojem se ona prima i usvaja. Na taj način njezino ponavljanje i uglavljivanje ulazi u objektivnost svakog bogoštovnog čina koji se služi uvijek istom i poznatom materijom. Stoga bi trebalo paziti da se prijevodi stalno ne mijenjaju, jer slušati uvijek iste riječi od velike je važnosti, jer one mogu s lakoćom evocirati, a nema opasnosti da će postati šokantne.

6. Praktične posljedice

Služba čitača — koji ipak ne čita već proglašuje Božju riječ — od prevelike je važnosti. Navješćivanje Božje riječi obavezuje čitača ne samo kao tehničara čitanja već nadasve kao vjernika. Mnogo uspješnije čita onaj koji čita s vjerom nego onaj koji, pa makar i s najboljom dikcijom, čita tekst koji ne proživljava niti u njega vjeruje. Čitač mora najprije vjerovati, zatim shvatiti ono što čita, a nadasve mora živjeti ono što upravo čita. Izrečene Božje riječi dobivaju snagu pred zajednicom kad ih proživljava onaj koji ih proglašava. Čitač ne čita već živi riječ koju izgovara. Stoga je potrebno svratiti dužnu pažnju na direktive Crkve o »službi« čitača i o njegovoj moralnoj pripravi. Isto, samo u geometrijskom razmjeru, vrijedi i za biskupa i za prezbitera.

Da bi se prispjelo do pravih »slavlja« Božje riječi, nužno je potrebno nadvladati ideju da su takva slavlja zgodna prigoda za katehezu ili za intelektualnu kršćansku formaciju. U pastoralci Crkva jasno razlikuje *kerigmu*, katehezu, homiliju i mistagogiju. Iako se ponekad tvrdi da vjersko neznanje u kršćanskom narodu treba riješiti pomoću liturgije riječi, to nije apsolutna istina, a još manje magični lijek. Liturgija se zove *didascalia* Crkve ne zbog toga već zbog dubljih razloga intelektualnog i pedagoškog predočavanja riječi Božje u ovom času: upravo stoga što jedino u pravom slavlju vjera postaje život. Stoga je pogrešno smatrati da je homilija, koja bi bitno trebala biti produženje koje aktualizira Božju riječ što se sluša u slavlju, prigoda propovjedniku da zajednici nametne dogmatske i moralne sheme propovjedi bez odnosa s riječju koja se naviješta. (Priča se da se u jednoj biskupiji, jednog vazmenog dana, moralo govoriti o šestoj zapovijedi...). Možda neki nisu svjesni što to znači.

Činiti od Božje riječi sat pouke ustaljenim temama kida smisao blagdana, protivi se smislu slavlja. Lako je onda objasniti zašto zajednice odbijaju homilije. Normalno, onaj koji ide na slavlje ide na blagdan, a ne da primi lekciju, indoktrinaciju, već da živi vlastitu vjeru i da se hrani Božjom riječju. Zbog toga je shvatljivo negodovanje naroda zbog dugih homilija (iako isti narod ne odbija duge govore kad ih traži...). Kao što dugi govori stvaraju dosadu i ne primaju se na nazdravicama profanih slavlja, tako su neumjesni i u slavlju sakramentalnog obreda. Ne prima se nikakva pouka koja nije živa, koja nije odjek slušane riječi, jer to nije značenje sastanka niti smisao blagdana. Često se propovijed koristi kao prigoda da se slušateljstvo kori bez obrane i da se govori onima koji tu nisu prisutni. *Kateheza* od pet ili osam minuta je karikatura kateheze; kratka homilija koja je centrirana na slušanu riječ poštiva ritam slavlja te poziva na meditativnu tišinu i individualnu personalizaciju.

Svako prilagođivanje bilo koje tematike propovijedi na naviještenu riječ obična je stvar ili je umjetno te stvara dosadu, odvratnost, ili je vještačko pa svršava smiješnošću, ili se čitanja ostavljaju bez tumačenja, što je još gore. Također treba reći da su sasvim neumjesni panegirici ili slične stvari koje se čine toga časa. Za katehezu, razne opomene ili za organizaciju crkvenog života treba naći drugo, duže i sistematičnije vrijeme koje zahtijeva duh žrtve i raspoloživosti. Slaviti riječ znači oživjeti već otprije organički poznatu katehezu. Ne možemo se zavaravati misleći da se katehetski rad, koji je Crkvi danas toliko potreban, rješava homilet-skom propovjedu. To se protivi smislu blagdanskog slavlja Božje riječi u sakramentima.

Riječ Božja također ne može biti prethodno upriličena da pruži odgovor na »probleme« za koje se smatra da postoje u sakupljenoj zajednici. Ne radi se o upriličavanju Božje riječi problemima sadašnjeg života kao u nekoj reviziji života. Božja riječ nije prigoda za analizu naših prethodnih problema. Naprotiv, Božja riječ koju slušamo treba da nama postavi problem.

Nije potrebno pokušavati da se Božja riječ oživi »primjerima iz života«, koji se toliko puta, iznešeni i protumačeni od celebranta, svode na uzvike »braćo moja«, nasuprot pravim problemima prisutnih kršćana. Sve to kod većine stvara dosadu od početka.

Često se traži rješenje problema u ljudskom, osobnom tumačenju celebranta, ne pazeći na Božju riječ koja je zacijelo jednostavnija, korjenitija, točnija, življa, konkretnija i koja je više u skladu sa savješću i sa životom većine učesnika. Na koncu, u obilju Božje riječi kojom danas raspolazemo, Božja riječ neće biti »alienirana«, otrgnuta ni od jednog pravog problema na koji Bog nije dao temeljiti odgovor u samom korjenu kršćanskog vladanja. Pustimo stoga neka govori Božja riječ. Božja riječ je ona što mora učiniti da otkrijemo istinu. Raspoložimo se stoga na slušanje njezine poruke u stavu vjere i ne osujećujmo te poruke.

Slaviti Božju riječ ne znači niti učiti, niti analizirati, niti diskutirati, niti zaključivati već jednostavno znači biti stvoreni i oživljeni od Božje riječi. Homilija je »dijalogalna« ako svatko iznese iskustvo proživljeno vjerom, što ga je u njemu pobudila slušana riječ. Ne radi se o diskusiji već o davanju svjedočanstva. Ono što se govori moći će glavni celebrant prihvatiti ili ne prihvatiti, ali o dijalogu se ne može govoriti kao »diskusiji«. Lako je uočiti kako se ova situacija, u kojoj se zajednički iznose razna doživljena iskustva, održava u opisu što ga sv. Pavao donosi o učestvovanju zajednice u izlaganju riječi u kojoj se »prorokuje«, tj. »javno govori« o slušanoj riječi ili pouci. (Vrlo je interesantno u toj perspektivi pročitati 1 Kor 11,2-16; 14,1-36).

Na koncu, *kratko razmatranje o prijevodima riječi Božje*. Polazna točka za pravo slavlje jest to da Božja riječ bude razumljiva. To je preduvjet da bude živo shvaćena.

Jezik ili govor nešto je dublje nego pojedine riječi. Odatle poteškoća koja nije riješena u prijevodima koji prenose pojedine riječi, ali ne i kontekst staroga jezika u kontekst jezika kojim se sada služimo. S druge strane, jezik riječi Božje ima svoj formalni proces koji je potrebno upoznati i upriličiti. To je jezik Božjeg naroda, u kojem neke riječi nemaju prijevoda ili ih ne treba prevoditi (npr. Amen, Aleluja). Iz toga slijedi da je, osim prikladnog prijevoda, potrebna i predhodna pouka ili kateheza, da bi se prevedene riječi mogle shvatiti i slaviti u svom prvotnom kontekstu.

Na tom se području mnogo postiglo, a mnogo toga još treba učiniti, na-dasve za dublju formaciju vjernika. Dokle god Biblija bude zapečaćena knjiga za vjernike, bit će to i liturgija.

Prijevod je sinonim za kreativnost, za utjelovljenje u jezik današnjice. Trebalo bi postići da se riječ Božja može govoriti sa spontanošću i da se može neposredno pokrenuti spontana psihologija slušatelja. Nemoguće je npr. za naše kršćane danas nazivati Boga imenom »Jahve«. Možda bi jezik trebao izgubiti izvjesnu svečanost i tehnicizam u korist lakšeg shvaćanja. Ne pokreće volju toliko blistav izraz koliko osjećaj slatkoće. Treba ići za uglađenim, ali jasnim i zajedničkim jezikom. Ipak je važno da se prijevodi ili izrazi ne mijenjaju, ako su pravilno shvaćeni.

Prijevod za slavlje nije isti što i tehnički prijevod. Božja je riječ bila izgovorena prije negoli je bila stavljena na papir. Stoga je prijeko potrebno da se ponovo nađe u našim prijevodima sve ono što pomaže njezino naviještanje i olakšava spontani poticaj za zajednicu koja sluša.

Težak je to posao. U tom se nikada neće stići do savršene ujednačenosti. Ipak je potrebno imati duh otvoren za sva slijedeća poboljšanja koja će se moći donijeti bilo u prijevodima iste Božje riječi bilo u tekstovima crkvenoga sastava.

Prijevod, a to znači razumjeti dotičnu riječ, mogao bi pokazati mnoge važne nedostatke naše problematike i naše literature u liturgiji. Stoga, osim što treba ići za adekvatnim prijevodima, ne bi se smjelo isključiti mogućnost veće kreativnosti s obzirom na crkvene tekstove. Sve ono što doprinosi oživljavanju Božje riječi i neposrednoj njezinoj pristupačnosti, predpostavivši prethodnu katehetsku pripravu, pomoći će nam u osnovi »slaviti« Božju riječ a ne je samo slušati, iako uz poteškoće.

Moramo svladati onu tradicionalnu shemu koja razlikuje manje važan od više važnog dijela u slavlju i stići u ravnotežu koja oba dijela, liturgiju riječi i liturgiju sakramenta, smatra jednako važnima. Stoga se ta dva dijela ne smiju razlikovati, osim kao momenti koji se prisno popunjuju, od kojih jedan nema smisla ako drugi nema smisla. Božji život k nama dolazi u njegovoj prihvaćenoj i oživotvorenoj riječi i u milosti koja stvarno kruni naše nastojanje oko udešavanja života prema živoj Božjoj riječi.

S talijanskog preveo: o. Franjo Carev